

Lekcja

Temat: Męski i żeński układ rozrodczy

Po tej lekcji powinno się umieć:

- opisać męskie cechy płciowe (pierwszo-, drugo- i trzeciorzędowe)
- omówić budowę i funkcje narządów męskiego układu rozrodczego
- omówić budowę gamety męskiej – plemnika
- opisać żeńskie cechy płciowe (pierwszo-, drugo- i trzeciorzędowe)
- opisać budowę i funkcje narządów żeńskiego układu rozrodczego
- opisać budowę komórki jajowej
- wymienić i omówić działanie żeńskich hormonów płciowych
- opisać przebieg cyklu miesięczkowego
- omówić profilaktykę chorób przenoszonych drogą płciową
- opisać czynniki chorobotwórcze i choroby przez nie wywoływane (rak szyjki macicy, rak piersi, rak prostaty)
- opisać naturalne i sztuczne metody antykoncepcji

Materiały na podany temat znajdują się w podręczniku Nowej Ery Puls życia, w dziale „Rozmnażanie i rozwój człowieka”, rozdziały:

- „Męski układ rozrodczy” str. 215,
- „Żeński układ rozrodczy” str 218,
- „Funkcjonowanie żeńskiego układu rozrodczego”.

W razie braku podręcznika można korzystać z materiałów na stronie epodreczniki.pl:

<https://epodreczniki.pl/a/zenski-i-meski-uklad-rozrodczy/D13CyPZ3o>

<https://epodreczniki.pl/a/funkcjonowanie-zenskiego-ukladu-rozrodczego/DhrkqYE2U>

Zadanie (do 21.05) do wyboru:

1. Opisz funkcje hormonów: testosteronu, estrogenu, progesteronu, FSH.
2. Wymień podstawowe zasady zapobiegania chorobom przenoszonym drogą płciową.
3. Opisz budowę komórki jajowej i plemnika.

W razie problemów z opanowaniem materiału proszę o kontakt na adres:

alina.frankowska.n1@gmail.com.

Najważniejsze informacje dotyczące higieny układu rozrodczego

Zapobieganie chorobom układu rozrodczego

- unikanie przypadkowych kontaktów seksualnych, dotrzymywanie wierności partnerowi,
- higiena osobista (staranne mycie narządów płciowych i noszenie czystej bielizny).

Kobiety powinny regularnie chodzić do ginekologa - po rozpoczęciu współżycia raz w roku, poza tym w przypadku m.in. bolesnych, zbyt obfitych lub zbyt skąpych krwawień miesięczkowych lub gdy cykle miesięczkowe są przez dłuższy czas nieregularne.

Przykłady chorób układu rozrodczego i przenoszonych drogą płciową

Rzeżączka (choroba bakteryjna)	Po około 10 dniach od zakażenia pojawiają się bóle narządów płciowych i gorączka (u mężczyzn – ropny wyciek z cewki moczowej). Może być przyczyną bezpłodności, wrodzona może być przyczyną uszkodzenia wzroku (zapalenie spojówek u noworodka).
Kila (choroba bakteryjna - krętek błady)	Pierwszym objawem jest bezbolesny guzek na narządach płciowych (nie zawsze zauważany). Kilka tygodni po zakażeniu zazwyczaj pojawia się wysypka na całym ciele, bóle głowy, gorączka i osłabienie. Nieleczona prowadzi do chorób i trwałych uszkodzeń wielu narządów (kości, serca i mózgu), a nawet do śmierci. Może powodować obumarcie płodu i wady budowy u dzieci urodzonych przez chorą matkę. Prezerwatywa nie eliminuje całkowicie zagrożenia (krętek błady łatwo przechodzi przez błony śluzowe i uszkodzoną skórę).
rżęśistkowica (rżęśistek pochwy)	Objawia się bólem narządów płciowych i cewki moczowej oraz cuchnącymi, pienistymi, żółto-zielonkawymi upławami. Może przebiegać bezobjawowo. Bywa powodem przedwczesnego porodu.
AIDS (wywołany przez HIV)	Oprócz kontaktów płciowych z nosicielem, wirusem można się zarazić poprzez transfuzję krwi lub brudne igły.
zakażenie HPV	Niektóre typy HPV mogą wywołać raka szyjki macicy. Wiele osób nie ma objawów zakażenia, więc nieświadomie przekazuje wirus swoim partnerom.
WZW B - wirusowe zapalenie wątroby typu B (HBV) i WZW C - wirusowe zapalenie wątroby typu C (HCV).	Można się nimi zarazić poprzez kontakt z zakażoną krwią, zainfekowanymi igłami czy narzędziami stomatologicznymi. Wirusowe zapalenia wątroby często nie dają żadnych objawów, mimo to mogą prowadzić do nowotworów i marskości wątroby.

Jeśli matka jest nosicielką wirusa HIV może urodzić zdrowe dziecko. Jeśli wiadomo o zakażeniu ciężarną poddaje się m.in. odpowiedniemu leczeniu, prawdopodobieństwo przekazania wirusa dziecku znacznie maleje.

Do chorób niebezpiecznych dla płodu zalicza się wywołaną przez pierwotniaka **toksoplazmoza**. Pierwotniak ten najczęściej nie powoduje żadnych dolegliwości u dorosłych, ale może być przyczyną uszkodzeń mózgu, wad wzroku i słuchu u dzieci z toksoplazmozą wrodzoną. Nosicielami ostatecznymi pierwotniaka są koty i tylko one są źródłem cyst obecnych np. w glebie. Można się zarazić również m.in. poprzez surowe mięso innych zwierząt. Wbrew dość powszechnemu przekonaniu nie trzeba zatem mieć kontaktu z kotami, by być zakażonym z tym pierwotniakiem – skontrolować powinny się wszystkie kobiety, zwłaszcza w przypadku kłopotów z donoszeniem ciąży.

Najważniejsze informacje dotyczące planowania rodziny:

Planowanie rodziny

Naturalne metody antykoncepcji polegają na rezygnacji ze współżycia w czasie dni płodnych. Są całkowicie bezpieczne dla zdrowia. Mogą być nieskuteczne jeśli cykl miesięczkowy przebiega nieregularnie.

Metoda termiczna - dni płodne ustala się na podstawie pomiarów temperatury ciała. W trakcie owulacji zwiększa się poziom progesteronu we krwi, co powoduje gwałtowne podwyższenie temperatury ciała o 0,5-1°C. Początek okresu płodnego przypada pięć dni przed wzrostem temperatury, a koniec – cztery dni po tym momencie.

Metoda owulacyjna - ustalenie okresu płodności opiera się na podstawie właściwości śluzu wytwarzanego przez szyjkę macicy

Metoda objawowo-termiczna – polega na połączeniu metod owulacyjnej i termicznej.

Sztuczne metody antykoncepcji są bardziej niezawodne od metod naturalnych.

Metoda chemiczna – stosuje się środki plemnikobójcze (np. kremy lub pianki). Środki tego typu mogą powodować uczulenia lub podrażnienia.

Metoda hormonalna – stosuje się pigułki zawierające hormony, które hamują rozwój komórek jajowych lub zapobiegają zagnieżdżeniu się zarodka. Przyjmowanie pigułek hormonalnych w niektórych przypadkach pozwala na regulację cyklu miesięczkowego. Środków hormonalnych nie należy przyjmować bez konsultacji z lekarzem. Ich niewłaściwe stosowanie może być przyczyną poważnych dolegliwości (np. nadciśnienie, choroby serca, uszkodzenie wątroby).

Metoda mechaniczna – polega na uniemożliwieniu przedostania się plemnikom do dróg rodnych kobiety (np. prezerwatywy). Nie ma wpływu na funkcjonowanie organizmu. Użycie prezerwatyw zdecydowanie zmniejsza prawdopodobieństwo zarażenia się chorobami przenoszonymi drogą płciową.